REPUBLIKA SLOVENIJA
ZAGOVORNIK NAČELA ENAKOSTI

REPUBLIKA SLOVENIJA
ZAGOVORNIK NAČELA ENAKOSTI

Podpisnik:Miha Lobnik
Izdajatelj certifikata:Republika Slovenija
Serijska št. certifikata:5c 9c 18 4a 00 00 00 00
Datum poteka certifikata:10.03.2026
Datum in čas podpisa:16:57, 16.06.2022
Referenčna številka:0700-14/2022/6

Železna cesta 16, 1000 Ljubljana
T: 080 81 80
E: gp@zagovornik-rs.si

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake mo
žnosti
Štukljeva cesta 44
1000 Ljubljana
E: gp.mddsz@gov.si

Številka: 0700-14/2022/6
Datum: 16. 6. 2022

Zadeva: **Priporočilo Zagovornika načela enakosti glede spremembe Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-2)**

Spoštovani,

Zagovornik načela enakosti (v nadaljevanju: Zagovornik) je skladno z določbami Zakona o varstvu pred diskriminacijo (ZVarD) po uradni dolžnosti izvedel postopek ugotavljanja diskriminacije v konkretnem primeru samostojnega podjetnika posameznika (s.p., predlagatelj). Predlagatelj je zaradi svoje invalidnosti oproščen plačila prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije (ZZZS) pa mu je ob izplačilu nadomestila zaradi začasne zadr žanosti od dela zaradi bolezni od izplačanega bruto zneska nadomestila odvedel tudi vse prispevke, plačila katerih je oproščen. Predlagatelj je zatrjeval diskriminacijo na podlagi osebne okoliščine invalidnosti v primerjavi s situacijo, ko bi kot s.p. nadomestilo uveljavljal za pri njem zaposlenega invalida, ki prejema plačo, ali če bi bil sam zaposlen v drugi obliki lastne gospodarske družbe (d.o.o.) ali pri drugem zaposlovalcu. ZZZS je diskriminacijo zanikal in navedel, da je neenaka obravnava posledica različnega pravnega statusa, ki ga imajo s.p.-ji.

Zagovornik je ugotovil, da v konkretnem primeru osebna okoliščina invalidnosti ni bila razlog za neenako obravnavo, saj ni bila podana vzročna povezava med osebno okoliščino in zatrjevanim neenakim obravnavanjem. V enakem položaju so namreč tudi nekateri drugi s.p.-ji v določenih primerih (npr. osebe, ki prvič odpirajo svoj s.p.) brez osebne okoliščine invalidnosti. Zagovornik je hkrati ugotovil tudi, da so v praksi na ta način večinoma obravnavani predstavniki nekaterih ranljivih skupin, ki so zaradi svoje ranljivosti upravičeni do posebnih ukrepov oprostitve plačila prispevkov (npr. ljudje z invalidnostmi, mladi, ki se odločijo za odprtje prvega s.p.-ja). Zato kljub temu, da v konkretnem primeru ni ugotovil diskriminacije, Zagovornik Ministrstvu za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti z namenom spodbujanja enakih možnosti teh oseb priporoča spremembo zakona.

Zagovornik Ministrstvu za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti skladno z 21. členom ZVarD priporoča, da upravičenost do oprostitve plačevanja prispevkov v primeru bolni ške odsotnosti samostojnih podjetnikov, ki so do oprostitve upravičeni v času bolniške odsotnosti v trajanju do 30 dni, uredi tako, da bo plačila prispevkov oproščen tudi izpla čevalec nadomestila v primeru bolniške odsotnosti, daljše od 30 dni. Zagovornik takšno spremembo priporoča zato, ker je finančni položaj samostojnih podjetnikov v času bolniške odsotnosti v trajanju nad 30 dni sedaj slabši kot v času bolniške odsotnosti v trajanju do 30 dni.

Vljudno vas naprošamo, da nas v 30 dneh od prejema tega dopisa obvestite o upoštevanju priporo čila.

S spoštovanjem,

Miha Lobnik
ZAGOVORNIK NAČELA ENAKOSTI

Priloga:
- Utemeljitev strokovne službe Zagovornika k priporočilu št. 0700-14/2022/6
- Sklep o ustavitvi postopka št. 0700-14/2022/5 z dne 10. 6. 2022

Poslano:
- naslovniku (e-pošta),
- zbirka dok. gradiva

V vednost:
- Urad Predsednika republike (po e-pošti: gp.uprs@predsednik.si)
- Državni zbor (po e-pošti: gp@dz-rs.si)
- Državni svet (po e-pošti: gp@ds-rs.si)
- Vlada Republike Slovenije (po e-pošti: gp.gs@gov.si)
- Varuh človekovih pravic (po e-pošti: info@varuh-rs.si)
- Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije (po e-pošti: DI@zzzs.si)

UTEMELJITEV STROKOVNE SLUŽBE ZAGOVORNIKA K PRIPOROČILU ŠT. 0700-14/2022/6

Zagovornik Ministrstvu za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti skladno z 21. členom ZVarD priporoča, da upravičenost do oprostitve plačevanja prispevkov v primeru bolni ške odsotnosti samostojnih podjetnikov, ki so do oprostitve upravičeni v času bolniške odsotnosti v trajanju do 30 dni, uredi tako, da bo plačila prispevkov oproščen tudi izpla čevalec nadomestila v primeru bolniške odsotnosti, daljše od 30 dni. Zagovornik takšno spremembo priporoča zato, ker je finančni položaj samostojnih podjetnikov v času bolniške odsotnosti v trajanju nad 30 dni sedaj slabši kot v času bolniške odsotnosti v trajanju do 30 dni.

Zagovornik načela enakosti (v nadaljevanju: Zagovornik) je prejel pobudo predlagatelja, v kateri ta zatrjuje neenakopravno obravnavo invalidov in gospodarskih družb s strani Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije (ZZZS, zavod) glede na status invalida v gospodarski družbi.

Iz pobude izhaja, da je predlagatelj samozaposlen invalid III. kategorije z odločbo o skrajšanem delovnem času. Kot delodajalec, nosilec s.p.-ja, je zaradi svoje invalidnosti oproščen plačila prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje. Za čas trajanja začasne zadržanosti od dela zaradi izolacije in bolezni mu je ZZZS priznal nadomestilo plače. Kot samostojnemu zavezancu mu je odobreni znesek nakazal na njegov osebni račun, pri tem pa od izplačanega bruto zneska nadomestila odvedel vse prispevke na javnofinančne račune. Predlagatelj je v pobudi opozoril, da pri takem načinu obračuna in izplačila s strani ZZZS pride do neenake obravnave samostojnega podjetnika, ki je z veljavno odločbo oproščen plačila prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, ker je invalid, hkrati pa je tudi sam nosilec s.p.-ja. Teh sredstev s strani ZZZS namreč ne prejme, kar pa je drugače, kot če bi s.p. nadomestilo uveljavljal za pri njem zaposlenega invalida, ki prejema plačo, ali če bi bil sam invalid zaposlen v drugi obliki lastne gospodarske družbe (d.o.o.) ali pri drugem zaposlovalcu.

Zagovornik je na podlagi 34. člena ZVarD začel postopek ugotavljanja diskriminacije po uradni dol žnosti. V njem je ugotavljal, ali gre v obravnavanem primeru za neposredno diskriminacijo zaradi manj ugodne obravnave na podlagi osebne okoliščine invalidnosti. Po preučitvi zadeve je ugotovil, da v obravnavanem primeru ni šlo za diskriminacijo.

Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-2)[1] namreč izrecno določa, da je zavezanec za plačilo prispevkov delodajalca za pokojninsko in invalidsko zavarovanje v primeru samozaposlene osebe ta oseba sama, razen v primerih prejemanja nadomestil[2]. V teh primerih je zavezanec za pla čilo teh prispevkov izplačevalec nadomestil, kar v primeru začasne zadržanosti od dela zaradi bolezni pomeni ZZZS. Zato lahko oprostitev prispevkov s.p, ki je invalid, uveljavlja le v času, ko je sam zavezanec za plačilo prispevkov.

Z dnem, ko obveznost obračuna in izplačila nadomestila plače preide v breme obveznega zdravstvenega zavarovanja, pa je ZZZS dolžan obračunati in izplačati nadomestilo plače po veljavnih predpisih in plačati vse predpisane prispevke, vključno s prispevki za pokojninsko in invalidsko zavarovanje. Ureditev za samozaposlene osebe se v tem delu razlikuje od ureditve za delavce v delovnem razmerju, pri čemer pa osebne okoliščine tako enega kot drugega po oceni Zagovornika na to ureditev nimajo vpliva.

Zagovornik je ob preučevanju pobude v ZPIZ-2 identificiral podoben primer, kot ga zatrjuje predlagatelj. Tudi za s.p.-je, ki so delno oproščeni plačila prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje prvih 24 mesecev ob odprtju prvega s.p.-ja[3], velja v primeru prejemanja nadomestila pla

[1] Uradni list RS, št. 48/22 – uradno prečiščeno besedilo.

[2] Prvi odstavek 153. člena ZPIZ-2.

[3] Na podlagi 14. odstavka 145. člena ZPIZ-2 so namreč kot upravičenci do delne oprostitve prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje (prvih 12 mesecev 50%, naslednjih 12 mesecev pa 30%) navedeni zavarovanci iz 15. člena ZPIZ-2, torej samozaposlene osebe (enako kot je predlagatelj), in ne zavezanci za pla

če enak princip kot za predlagatelja. To pa še dodatno pomeni, da osebna okoliščina invalidnosti v predlagateljevem primeru ni bila tista, ki je bila razlog za neenako obravnavo.

Je pa Zagovornik ob preučevanju predlagateljeve pobude ugotovil, da so v praksi taki obravnavi ve činoma podvrženi ravno predstavniki določenih ranljivejših skupin oziroma tisti, za katere so ravno zaradi njihovih osebnih okoliščin predvideni pozitivni ukrepi oprostitve plačila prispevkov (npr. invalidi s.p.-ji, mladi, ki se odločijo za odprtje prvega s.p.-ja).

Ukrep oprostitve plačila prispevkov Zagovornik razume kot vzpodbudo oziroma zmanjšanje obremenitve, do katere so upravičene določene osebe zaradi svoje osebne okoliščine oziroma z namenom spodbujanja njihove zaposlitve. Do te ugodnosti so na primer upravičeni delodajalci, ki zaposlujejo več invalidov, kot je določeno s kvoto, delodajalci, ki zaposlujejo manj kot 20 delavcev in imajo zaposlene invalide ter samozaposleni invalidi. Prav tako pa so do delne (prvih 12 mesecev 50%, naslednjih 12 mesecev pa 30%) oprostitve upravičeni tudi vsi zavarovanci ob prvem odprtju s.p.-ja.

Zagovornik vidi namen oprostitve plačila prispevkov v zgoraj navedenih primerih v zmanjševanju obremenitev samozaposlenih oseb ob začetku opravljanja dejavnosti ter spodbujanju podjetništva, gre pa posledično tudi za ukrep zmanjševanja brezposelnosti invalidov in mladih.

Zato Zagovornik kljub temu, da v konkretnem obravnavanem primeru ni ugotovil diskriminacije, predlagatelju ZPIZ-2 – Ministrstvu za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti priporoča, da pristopi k pripravi spremembe zakona na način, da bi bili s.p.-ji, ki so oproščeni plačila prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, v primeru prejemanja nadomestil plače sami zavezanci za pla čilo teh prispevkov, kot to velja za delodajalce v primerih, ko je pri njih zaposlen invalid.

čilo prispevkov (kar je ZZZS v primeru izplačila nadomestila v breme obveznega zdravstvenega zavarovanja). ZZZS torej tudi v tem primeru ni upravičen do oprostitve plačila prispevkov, zato jih je dolžan v celotni višini poravnati na ustrezne načine, enako kot v primeru predlagatelja.